

- (4) "De geschiedenis van Oostende" door V. FOUTRY, en "Echo d'Ostende" van 1 juni 1871. Jean Ignace werd geboren in Oostende op 6 februari 1816 en overleed er op 17 februari 1882 (V.V.F. Oostende).
- (5) Charles VAN ISEGHEM woonde in de Kapellestraat 84. "Annuaire du Yacht Club d'Ostende" van 1903 en "Echo d'Ostende" van 8 februari 1900, 26 juli 1896, 25 juli 1897 en 30 juli 1901.
- (6) Paul Henri Charles VAN ISEGHEM werd geboren te Oostende op 19 november 1851 en overleed in Elsene op 30 augustus 1940 (V.V.F. Oostende en "Annuaire du Yacht Club d'Ostende" van 1908).
- (7) Alphonse Léopold Marie VAN ISEGHEM werd geboren in Oostende op 15 juli 1856 en woonde Jozef II straat 49 ("Annuaire du Yacht Club d'Ostende" van 1908). Hij was echtgenoot van Sarah SMET en is overleden te Oostende op 16 maart 1937.
- (8) "Annuaire du Yacht Club d'Ostende" van 1908 en "Echo d'Ostende" van 5 en 17 januari 1904.

TOPONYMIE VAN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT (IX) - 36ste BEGIN Sinte Cathelyne noordt oost (1)
--

door J.B. DREESEN

Wij naderen de stad Oostende. Met de kerk van Sinte Cathelyne-West als uitgangspunt ligt dit begin in de noordoostelijke richting. Teneinde het stuk te situeren namen we de omschrijving ervan even onder de loep (2).

"Beghinnende oostwaert over vanden laetsten voors(eid)e sticke, oostwaert ende noordwaert over den voors(eid)e OOSTENSCHEN WATERGANCK tusschen den NIEUWEN OOSTENDSCHEN WATERGANCK jehghens den DYCKWECH ende jehghens tlaetste voors(eid)e beloop ande zuudts(yd)e, den OUDEN OOSTENSCHEN WATERGANCK en(de) den DYCKERSGRACHT jehghens den ZEEDYCK en(de) de DUNE al an de noordtsyde, metten westhen(de) anden OUDEN WATERGANCK, metten oosthende anden HEERWECH en(de) es tbeloop daer C(hrist)offel V(er)helst inne wuent".

Laat ons dit begin eerst situeren op een hedendaagse kaart.

De zuidzijde werd gevormd door "de NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG tegen de DIJKWEG" (deze Nieuwe Oostendse Watergang werd in 1445 gegraven om Oostende een nieuwe verbinding te geven met het hinterland. De vroegere "Oude Oostendse Watergang", van 1285, was door het aanleggen van de dijk van het Brugse Vrije op het einde van de 14de eeuw van de Oostendse haven afgesloten en van geen nut meer voor de scheepvaart naar dat hinterland). De Nieuwe Oostendse Watergang lag ten zuiden van de huidige Nieuwpoortsesteenweg en de Alfons Pieterslaan maar noordelijker dan de latere Sint Katharinakreek. De DIJKWEG, ook wel Nieuwe Dijkweg of Zuidweg genaamd, was de weg die komende van Wilskerke doorheen Sint Catherina-West naar Bredene liep. Van Sint Catherine-West tot ten zuiden van de stad Oostende liep de Dijkweg naast de Nieuwe Oostendse Watergang. Waarschijnlijk deed hij op dat gedeelte ook dienst als JAAGPAD.

De oostzijde van het 36ste begin werd gevormd door de HEERWEG. Deze heerweg, ook wel de WEST KEINJAERTWEG genoemd, situeerde zich ter hoogte van de huidige Rogierlaan en de Kimmelbergstraat. Zuidelijk liep hij dan verder over de Edith Cavellstraat tot aan zijn junctie met de Oost Keinjaertweg (3).

De noordzijde van het begin werd gevormd door "de ZEEDIJK (hier de dijk van het Brugse Vrije), de DIJKERSGRACHT (de waterafvoergracht van de zeedijk) en de DUINEN en iets verder door de OUDE OOSTENSE WATERGANG". Het eerste deel, vanaf een punt Kimmelbergstraat-Koningstraat, kunnen we situeren ten zuiden van de huidige ZEEDIJK tot een punt ten zuiden van het PALACE HOTEL complex. Vanaf hier volgde de grenslijn "de Oude Oostendse Watergang" die in een richting liep naar een punt ter halverhoogte van de Northlaan om ten oosten daarvan af te draaien naar een punt Vredestraat-Landbouwersstraat. Dit laatste stuk vormde de westelijke grens van het begin. Zuidoostelijk liep die grens dan verder tot aan de kruising van de Spaarzaamheidstraat en de Dr. Verhaeghestraat om verder met de Nieuwe Oostendse Watergang de zuidergrens van het begin te vormen. Het bijgaand kaartje verduidelijkt de toestand.

De totale oppervlakte van het 36ste begin was ongeveer 176 gemeten wat overeenstemt met de 79 ha die men vindt bij het natrekken van de hiervoor opgegeven grenzen op een huidige kaart.

Een eerste vaststelling, bij de lectuur van de beschrijving van dit 36ste begin, is dat onze voorouders in 1559 reeds in hoge mate aan roofofbouw hadden gedaan. Heel de zuid en westkant van het begin was "neder, pitted en utgedarinckt lant". Men had er in ruime mate turf gestoken, het was "uitgeturfd". De oost en noordkant waren niet beter af want die waren, in grote mate, "uitgetegelt" d.w.z. uitgebakken. Er moeten verschillende steenbakkerijen gestaan hebben want op 3 percelen is er sprake van "wijlent de THEGELRIE" of "daer de THEGELRIECLAMP (hoop bakstenen) gestaan heeft".

De oogst aan toponiemen is dan ook niet groot.

Op de zuidergrens, dus langs de Nieuwe Watergang, komen geen noemenswaardige toponiemen voor.

Op de oostgrens, dus langs de Heerweg, is er, tegen de Nieuwe Waterweg, een vermelding van "wijlent een hofstee".

Tegen de dijkgracht

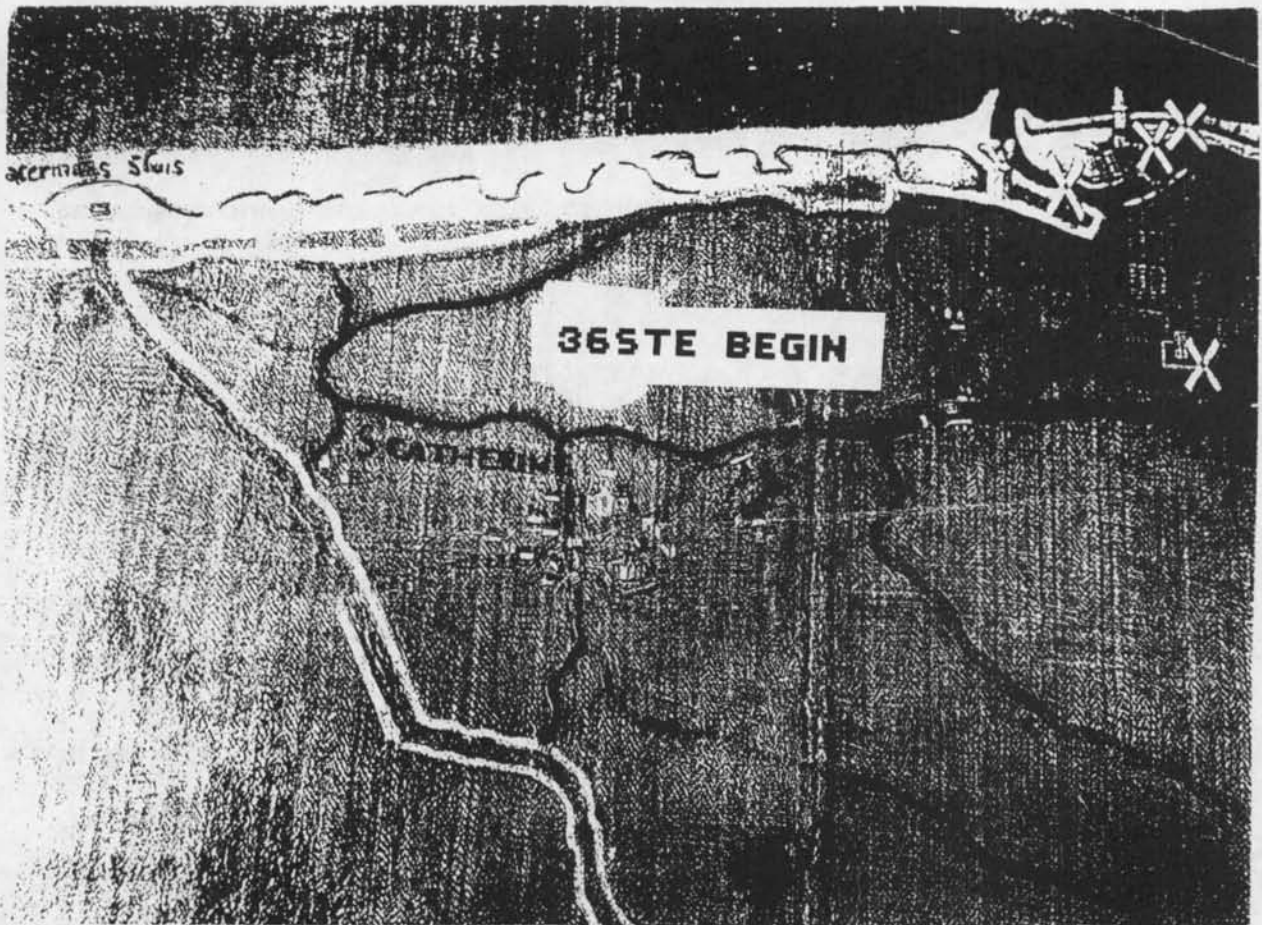
TEGELRIESTUK ...an de slaghen van den dyck ende an den dyckergracht een stuk gheheel utgethegelt dictum THEGELRIESTICK...

Dit toponiem werd reeds vroeger besproken.

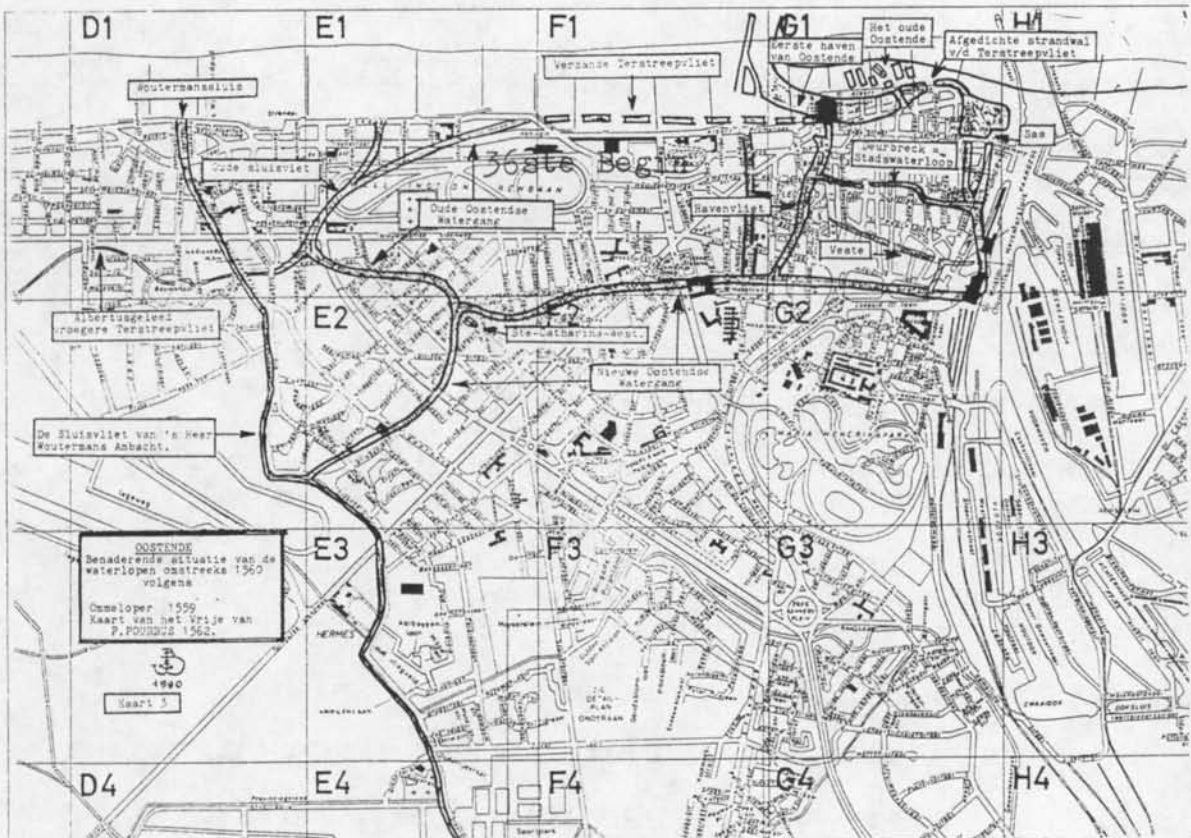
Op de noordgrens ontmoeten we de volgende toponiemen.

HET LAMMERGRAS...twee stryngnen...ende heet TLAMMERGARS...
Waarschijnlijk gebruikt als schapenweide.

Iets meer naar het westen een verlaten hofstede...met wylent een hofstede opt zuudtende...

Het 36ste Begin op de Kaart van het Brugse Vrije. Pourbus 1562.

Het 36ste Begin op een hedendaagse kaart. (benaderend)

Terhoogte van het punt waar de Oude Oostendse Watergang doodloopt tegen de dijk en de dijkgracht krijgen we dan een van de twee bewoonde hoeven in het begin.

... daeran de hofstede daer Gillis VERELS wuendt ter halver messinghe ghelyck de grachte...

en op een volgend perceel

...daer de OOSTSCHUERE en het HOVENCOT op staet...

De tweede hoeve is deze van ...vidua et libri Gregoris HOOST... (4).

zij ligt westelijk en binnenwaarts van de hofstede van Verhelst want zij heeft een ...geheele UUTWECHTE ... naar den dijkgracht.

Op de hoek van de noord en westgrens hebben we het

SPEYESTUK ...metter westzijde ende noordtende anden waterganck ende heet SPEJESTICK... (5).

Waarschijnlijk lag hier de speye van de Oude Oostendse Watergang en de Oude Sluisvliet.

We zijn meteen rond.

Alhoewel de oogst niet groot is zijn er toch een paar belangrijke toponiemen die we reeds in vroegere bijdragen behandelden.

Namelijk : De Nieuwe Oostendse Watergang
De Oude Oostendse Watergang
De Dijkweg
Het Tegelriestuk

Nieuw zijn echter, het Lammergras, het Speyestuk en de Heerweg.

Ook kregen we, eens te meer, een idee van de spreiding van de hofsteden in dit gebied alsook van de mate van uitturven en uitbakken van de gronden in de onmiddellijke omgeving van de stad Oostende.

Bronnen en aanvullingen

1. R.A. Brugge. Fonds Jonckheere nr. 1290.
 2. R.A. Brugge. Watering Blankenberge nr. 517. Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht. 36ste Begin. 1559.
 3. E. Vlietinck. Het Oude Oostende, blz. 146 en 159.
 4. vidua et libri = weduwe en kinderen.
 5. speye = schutsluis waarin vaartuigen van een watergang naar een andere kunnen versast worden.
-

BIJ DE FOTOBLADZIJDE

DE BEVRIJDING VAN OOSTENDE OP 8 SEPTEMBER 1944